

Krešimir Peračković

**(Za)što raditi u
postindustrijskom
društvu?**

**Promjene u društvenoj podjeli rada na
početku 21. stoljeća**

Alinea

Zagreb, 2010.

Sadržaj

Umjesto predgovora	8
Uvod	9
1. Temeljni društveni procesi koji utječu na promjene u podjeli rada	13
1.1. Osvrt na klasične teorije o podjeli rada	15
1.1.1. Adam Smith: učinci i temeljna obilježja podjele rada	15
1.1.2. Karl Marx: načela i oblici podjele rada	16
1.1.3. Emile Durkheim: uzroci i funkcije podjele rada	19
1.1.4. Herbert Spencer: podjela rada kao čimbenik integracije društva	23
1.1.5. Max Weber: tipovi ekonomske, tehničke i socijalne podjele rada i pojam <i>zanimanje</i>	25
1.2. Velika preobrazba: koncept marketizacije društva Karla Polanyija	27
1.3. Ivan Rogić: tehnička modernizacija društva	34
1.4. Jean Fourastié: utjecaj tehničkog napretka na promjene u podjeli rada i pojam <i>tercijarne potrebe</i>	38
2. Proces tercijarizacije i ekonomija usluga	46
2.1. Proces tercijarizacije kao pokazatelj gospodarskog razvoja	46
2.2. Osnovni pojmovi ekonomije usluga	48
2.2.1. Definicija, klasifikacija i obilježja usluga	49
2.2.2. Koncept <i>usluživanja</i>	55
2.3. Tehnizacija usluga i tehničke usluge	58
3. Sociološke teorije o postindustrijskom društvu	69
3.1. Temeljna obilježja postindustrijskog društva prema konceptu Daniela Bella	71
3.1.1. Porijeklo i značenje pojma <i>postindustrijsko</i>	73

3.1.2. Bellova definicija društva	76
3.1.3. Obilježja postindustrijskog društva	77
3.1.4. Dimenzije tehnološke promjene i "revolucija" u materijalima	80
3.1.5. Od dobara prema uslugama	83
3.1.6. Bellova zaključna shema društvene promjene: od industrijskog društva prema postindustrijskom	86
3.2. Alain Touraine: društveni sukobi u postindustrijskom društvu ...	89
3.3. Manuel Castells: teorija informacionalizma kao razvojnog oblika postindustrijskog kapitalizma	96
4. <i>Društvo usluga</i> - sociološki koncept podjele rada u postindustrijskom društvu	99
4.1. <i>Društvo usluga</i> kao sociološki koncept	99
4.1.1. Sven Ilerris: nastanak društva usluga	100
4.1.2. Johan Haukes: uslužno-industrijsko društvo	103
4.2. Podjela rada u postindustrijskom društvu	106
4.2.1. Radni proces unutar informacijske paradigme: nova podjela rada	107
4.2.2. Castellsova operacionalizacija teorije postindustrijskog društva i nova tipologija uslužnih djelatnosti Joachima Singelmana	110
4.2.3. Kritički pristup polarizaciji podjele rada u društvu usluga	115
4.3. Predložak za sociološku teoriju o društvu usluga	126
5. Istraživanje: promjene u socio-profesionalnoj strukturi radno aktivnog stanovništva kao pokazatelj promjena u društvenoj podjeli rada	129
5.1. Pojam <i>socio-profesionalna struktura</i> : operacionalizacija teorijskih koncepata o društvenoj podjeli rada	129
5.2. Neka demografska obilježja stanovništva kao operacionalni pokazatelji socio-profesionalne strukture	132
5.2.1. Stanovništvo kao radna snaga i kao potrošač	133

5.2. 2. Demografski sustav za proučavanje radne snage:	
jedinice i procesi	135
5.2.3. Struktura stanovništva prema obilježjima	
<i>djelatnost, zanimanje i školska sprema</i>	138
5.3. Hipoteze	141
5.4. Metodološke napomene	142
5.4.1. Metoda istraživanja	144
5.4.2. Izvori podataka	144
5.4.3. Operacionalne definicije obilježja:	
<i>aktivnost, djelatnost, zanimanje i obrazovanje</i>	145
5.5. Rezultati istraživanja i interpretacija	146
5.5.1. Promjene u strukturi radne aktivnosti stanovništva	
Hrvatske od 1971. do 2001.	147
5.5.2. Promjene u obrazovnoj strukturi radno aktivnog	
stanovništva Hrvatske od 1971. do 2001.	153
5.5.3. Promjene u strukturi radno aktivnog stanovništva	
Hrvatske prema djelatnostima od 1971. do 2001.	166
5.5.4. Promjene u strukturi radno aktivnog stanovništva	
Hrvatske prema zanimanjima od 1971. do 2001.	182
6. Zaključno razmatranje	195
6.1. Temeljna obilježja promjena u podjeli rada	195
6.2. Neki razvojni i regresivni učinci promjena u podjeli rada	196
6.3. Društvo usluga kao posljedica postindustrijske podjele rada	198
6.4. Hrvatsko društvo: servis na periferiji?	200
Popis tablica i slika	202
Literatura	204
Bilješka o autoru	208